

Filburg.

Katerdag, den 7^{den} December 1895 bezocht ik de gemeente Filburg. - Een door mij besteld rijtuig werd door den burgemeester afbesteld, omdat hij daarvoor wenschte te zorgen. - Om 8,52 van den Bosch vertrokken kwam ik om 9,14 te Filburg. De burgemeester wachtte mij aan den trein op en geleidde mij naar het rijtuig, waar mede we naar het gemeentehuis reden. Daar werd ik ontvangen door de wethouders Kerstens en Bergmans, terwijl de wethouder Mutsaers op sterven lag. - We bespraken tot 11 1/4 de belangen der gemeente, waarna we naar beneden moesten om eene auditie, welke de Koninklijke Harmonie uit Filburg mij in de vestibule van het raadhuis kwam brengen. -

Na een paar stukjes gespeeld te hebben werd mij bij monde van den Heer de Beer het erelidmaatschap aangeboden, hetgeen ik natuurlijk aannam.

Daarna was er audientie, alwaar succesfieweljk de directeur van de burgerschool, eene deputatie uit de officieren der d. l. schutterij, de directeur van het postkantoor (Jhr. v. Sasfe v. Epsfelt), de Rijksontzanger (Kooij), de kantonrechter met diens griffier (M. de Balbian Terster en Bor. Sloet tot Everloo), de deken en 3 pastoors, het bestuur der Koninklijke Harmonie, Mutsaers (Edeputeerde), Pollet (lid der Staten) en Majoie (majoor commandant der rustende schutterij te Hilvarenbeek) verschenen. -

Na afloop daarvan bood het dagelijksch bestuur mij privatim een dejeuner aan. - goed, en niets overdueren. - Vervolgens gingen we naar de overdekte botermarkt kijken, en daarna een bezoek brengen aan de welfschool. - Gezegde welfschool is zeer gebrekkig gevestigd in een oud afgekeurd schoolgebouw. De cursus duurt een jaar; over dag wordt les gegeven aan zoons van fabrikanten; 's avonds aan fabrieksarbeiders, die oppzichter moeten worden. Voor het onderwijs aan deze laatsten wordt 48.- per jaar genomen, als ze dat kunnen betalen; anders niets. - De directeur

(een

Tilburg.

(een Duitscher) heeft f 1000. - ± de schoolgelden. - Het schijnt, dat die school zeer goed werkt. -

Na dit bezoek gingen we naar het gemeentehuis terug, en sloven daar prateren, tot dat het tijd was om te vertrekken. - Door den burgemeester werd mij weer uitgeleid naar het station gedaan; om 6 uur was ik te 's Bosch terug.

Het archief in Tilburg, vooral het oud archief, moet zeer slecht in orde zijn; reeds meermalen vroeg men de hulp van den rijks archivaris Mr. Bondam; deze beloofde steeds te zullen komen, maar schijnt het te druk te hebben om zijne belofte te vervullen.

Als souvenir aan mijn bezoek aan de weefschool werd mij later een aldaar gegeven doek, Koningin Wilhelmina voorstellende, - gerat in eene keurige lijst, - toegezonden.

Den 13 October 1900 kwam ik weder in de gemeente; aan het station werd ik door den burgemeester Jansen ontvangen; met een rijtuig, waarvoor hij geroept had, reed ik naar het gemeentehuis. -

Van B. en W. vernam ik, dat de bevallingsregisters blijfbaar goed gehouden waren geworden; met de volkstelling waren er 50 menschen minder, dan er volgens de registers hoorden moeten zijn.

Volgens wethouder Kerstens, ambtenaar van den burgerlijken stand, hoornen er ± 15% gedwongen huwelijken voor; het percentage stijgt langzaam, maar voortdurend.

Sinds krachtens de nieuwe kieswet de gemeente in districten verdeeld werd, tracht men de leden van den Raad zooveel mogelijk in het district zelf te vinden; van daar dat in 1899 het raadslid Swagemakers viel; hij woont in district II en zat voor district III.

De eerste werkmans afgevaardigde kwam in 1899 in den raad, nl. A. Eltsaers, meesterknicht in de fabriek van v. Doorn. Hij kreeg bij de verkiezing de meeste stemmen. B. en W. prijzen hem zeer; hij is zeer wel bespraakt, en steunt B. en W. steeds op alle mogelijke wijzen. Eltsaers is voorzitter van den Eijdenbond te Tilburg; bij den diocesanen Katholiekendag te 's Bosch was hij voorzitter van de 4de Afdeling.

Bij raadsverkiezingen blijft in den regel een concurren over tegenover overwinnenden candidaat; men is, na afloop der verkiezing, meer

Tilburg.

goede vrienden en vergeet den verkiezings strijd. - Bij verkiezingen wordt niet met drank gewerkt. - Zulks heeft veel plaats in de buitengemeenten bij verkiezingen van leden der Provinciale Staten of van de Tweede Kammer.

Men beschouwt den post van wethouder als een eerepost; met mij achtte men het werk van den wethouder niet betaald met f 500., vooral ook, omdat de wethouder daardoor zooveel uit zijn eigen zakten was, en dienengevolge schade leed, af zich zelfs in eigen zakten moest laten vervangen. Geen van de drie wethouders wilde echter om zich zelve verandering in dezen toestand, al erkenden zij ook met mij, dat het geringe tractement oorzaak kan zijn, dat een geschikt lid van den Raad, die een aangewezen wethouder kan zijn, om die reden voor die betrekking bedankte.

De brandweer is vrijwillig; het personeel krijgt f 0.15 per uur; sinds de waterleiding in werking is, komt er bijna geen brand meer voor; ^{tot} f 3000. loofter kan nu water gegeven worden.

Koder te Breda vroeg concessie voor een tram Tilburg - Dongen; Tilburg gaf die concessie, maar vroeg een waarborgkapitaal van f 6000; het op heden, - een jaar na het verleenen der concessie - bleef Koder in gebreke, die waarborgsom te storten.

Van een elektrische tram Tilburg - Breda, concessieaanvrager Beveren, verwachtte men niets; tusschen Tilburg en Breda wonen geen menschen; het moet dus van de twee eindpunten komen, en die zijn bereids door een spoorweg zeer voldoende verbonden.

Gemeente geeft eene subsidie van f 1000. voor het progynasium van de potter van de Onbevelde Ontvangenis; dat progynasium dient om jongelui op te leiden voor de Burgermaatschappij. Zou dat subsidie niet in den haak zijn?

Men klaagde, dat men reeds sinds jaren de hulp had ingeroepen van Mr. Bondam, voor het ordenen van het archief, en dat hij maar steeds niets van zich liet hooren.

In de rekening van de gas fabriek wordt het gas, aan de gemeente voor verlichting geleverd, berekend tegen den kostenden prijs, $\frac{2}{3}$ ent de M.³.

De gemeente koopt in de laatste jaren vele gronden, geschikt voor bouwterrein; zij traceerde dan straten en wegen en verkocht dan weer het bouwterrein; zij maakte daarmede meestal goede zaken, en kreeg voor de uitbreiding der stad een gunstigen toestand, door dat

Tilburg.

ze alles behoorlijk kan regelen.

Het politiepersoneel werd in 1899 uitgebreid met 16 agenten; dat heeft veel veel geholpen, vooral voor den noodtoest, weder nu 10 agenten dienst doen tegen vroeger 2; toch is het getal nog maar amper voldoende. De agenten doen over dag 13 uren dienst en 's nachts 11.

B. en W. waren zeer blijde, toen er een maatschappij gevormd werd voor eene waterleiding; bijzonder gunstige condities voor vrij gebruik van water bedong de gemeente niet; alleen bij brand, voor politiewaachposten en voor den pr openbare gelegenheden voor drinkwater. De gemeente betaalde in 1899 toen ook ruim f4000 voor aan de gemeente geleverd water. De maatschappij heeft haar prise d'eau onder Riel; het water is uitstekend. Voor arbeiderswoningen is het water gratis; niet meer dan f3 a f4 per jaar.

Arbeiders waden allen in kleine huizen; gezinnen, die slechts eene kamer hebben, komen niet voor; de woningen zijn over het al. algemeen zeer voldoende; de huizen bedragen van f1.30 tot f1.50. Volgens B. en W. is Tilburg voor de personeele belasting in eene achterste rang klasse geplaatst; alle die arbeiders, die toch niet meer dan f4 a f5 verdienen, walden nu in de personeele belasting

Ik was B. en W. op hun m. i. verkeerd septeern van betoven der finantien; sinds 1895 leende Tilburg ruim 1 mil. lian, terwijl de hoofd. omslag f30.000 bedraagt, zijnde 0.85% van het inkomen. B. en W. waren het geheel met mij eens; zij konden het niet veranderen, omdat de Raad, voor de Pollet, het zo wilde; een voorstel van B. en W. om de hoofd. omslag met f5000 te verhoogen, was nog pas door den Raad verworpen.

Een grote uitgaven, door B. en W. wenschelijke geacht, bijv. voor eene behoorlijke ambachtschool, voor eene ambachtschool, ja zelfs voor eene reffschool, wilde de Raad maar niets waken.

Tilburg is over het algemeen zeer gezond, behalve eene bepaalde plaats, waar de bodem verontreinigd is schijnt, en waar voortdurend typhus gevallen voorkomen.

De burgemeester meende, dat de arbeidswet zeer trouw wordt gehandhaafd en nageleefd.

In de buitenvijken en afgelegen buurten zijn vele kleine vergemingen voor stekken drank, die alleen op zondag debiet hebben; van daar dat zij slechts f25. recht betalen.

Tilburg.

De spaarbank te Tilburg is eene particuliere onderneming; de gemeente heeft er niets in de uit te staan.

Op mijne aandrang verscheen Pollet; hij vroeg, dat ik zijne fabriek zou komen zien; aangezien ik er geen tijd voor had, schreef ik hem, van uit den Bosch, dat ik zelfs een volgehede keer koopte te doen;

Mutsaers, W. D. A., die niets byzonders te vertellen had;

Coverts, Commissaris van politie, die den koster vanmees als den schuldige aan den moord op het 11 jarig dochtertje van Kessels in de kerk van pastoor Bergmann;

Buoyers, die zich beltoogde, dat hij geen stultien ter secretarie kon krijgen om te trouwen; wethouder Versteens verdedigde mij later, dat de stultien eerst door de Rechtbank te 's Bosch met elkaar in overeenstemming moesten gebracht worden;

Alphons Adriaansen, bierhuishouder, vroeg om vergunning; hem verwezen naar B. en W.

de Blauw } huarnen zich beltoogen, dat de gemeente niet zorgde
Blauw } voor bestrating, verlichting enz; toen ik van hem vernam, dat de door hen bedoelde straten niet aan de gemeente maar aan hen zelve behoorden, heb ik er hen op gewezen, dat zij van de gemeente vroegen wat hun eigen plichten taak was;

Kommen, Major Commandant der 1. Schutterij kwam zijne opwachting maken en vroeg tevens vergunning voor het schieten van schadelijk gedierde voor een 21 jarig nifje, die voor een pr jaren op eigen grond beheurd was.

B. en W. vertelden mij nog, dat circa 1/4 van het vuile fabriekswater van Tilburg thans naar de laag Witnie gevoerd werd; de heide maatschappij zou in 1901 een proef nemen van b. i. d. A., bevluid met dat vuile water, in cultuur de brenst. Die proef zou ± f10.000 kosten — Sinds de spoerlijn Tilburg — Swerhouk in 1898 aan de S. S. was overgegeven, had men vergunning gekregen om duikers te leggen, om dat vuile water naar de W. S. te brengen afvoeren; aan des. Grand Central Belg had men vroeger die vergunning te vergeefs gevraagd.

Ten slotte deelde de Burgemeester mij nog mede, dat hij het Kamerlidmaatschap had aangenomen, om daardoor in staat te zijn het kanaal Tilburg-Amer te hervorderen; dat was voor Tilburg eene levensquaestie.

Over een lunch, mij beleefd door B. en W. aangeboden, had ik bedankt.

Tilburg.

Bij mijn vertrek deed de burgemeester mij weer uitgeleide naar het spoor; ik was slechts 4 uur in Tilburg stil; tengevolge van mijne daalike audientie was dat eigenlijk niet genoeg. —

Den 27 Juni 1904 kwam ik weer in Tilburg; aan het station ontvangen door den heer Meetsaerts zond ik daar mijn rijtuig weg, en reed in zijn rijtuig naar het raadhuis. —

Daar verkleende ik audientie aan den slajer hommen, die eens kwam informeren, of H. H. ^{dit jaar} ook in Tilburg was te wachten; dat zou eene aanbedijging zijn voor zijn schutters om dit jaar trouw te komen excuseren! Caakls, de van misfaris van politie, klaagde over het voortdurend verzet, dat de politie maak onderkinderen; het geheel politiecorps, schrijvers, inspecteurs ^{en} commissaris inclusief, is zo man sterk; hij acht zijn corps te zwak voor zo' een uitgestrekt gebied; van zijn agenten daen er 5 buiten de korn als gewone gemeent veldwachter dienst; de menschen moeten veel te lang dienst daen.

Bijsterhuis, de directeur der Rijkse Hoogere Burgerschool, constateert met vreugde, dat zijne inrichting meer in den smarak van het publiek begint te vallen. Er hebben zich van den nieuwen cursus 32 aspiranten aangegaven, van welke er 25 uit Tilburg zelf komen; onder dese laatste zijn er enkele zoons van groote fabriekanten. — Als Voorzitter voor de Com. misfie voor de Ambachtschool constateerde hij met groote opnoegen, dat de school 1 October aamk. zal geopend worden met 60 tal leerlingen; tot directeur werd benoemd de heer Steinnann, kebaer aan de ambachtschool te Antwerpen. — ~~De~~ De ambachtschool mocht niet gecombineerd worden met de wefschool of met eene industrijschool; dit was de uitdrukkelijke voorwaarde, waaraan de minister finantieelen stem van het Rijk leverde.

Ziet kamerlid als hadt niets beponders te zeggen; hij zeide wel — den algemeenen toestand besprekende — dat de autoriteiten en de machthebbers zich verrosten, wanneer ze meenden, dat de bevolking van Tilburg zich gaarne naar hen richtte. Hij meende, dat er groote veraspingen te wachten waren, omdat de bevolking geheel anders was, als de fabri.. kanten dat dideugte wenschten. Zijn eigen vertuuring als lid

Tilburg.

van de Kamer en als lid van den Raad was het beste bewijs dat de machthebbers, die vroeger oppermachtig waren, thans de toestanden niet meer konden beheerschen; reeds in 1897 kreeg hij in Tilburg 150 stemmen meer dan Bahlmann; het waren thans de buitengemeenten, die Bahlmann destijds reddde.

De Heeren de Beer en Maan, voorzitter en secretaris van de Kamer van Koophandel waarvan mij bedanken voor den stem, aan het Statenbesluit in zake het Wilhelmina kanaal verkleend. Zij vreesden voor groote stakingen in Tilburg; de staking in Lynde aan de fabriek van v. Duijzenbrach was slechts een woodpostengeweest geweest; vooral nu die firma had moeten loegven, vreesden zij, dat de strijpe spoedig naar Tilburg zou overgaan. Ziet eerst was dan eene staking aan de fabriek van den Bergh - Vraabendam aan de Heest; die firma breidde hare ~~fabriek~~ ^{fabrieksgeboeven} uit en plaatste nieuwe machines; dese maeken door een wever en een leerjongen bediend worden; dat nu wil het werkvolk niet: door die machines wordh den werkvolk het brood uit den mond gestoken; hoven dien ~~we~~ wil men niet, dat er leerjongens worden aangegomen; die leerjongens worden later wevers, die kornen dan wevers te veel, en dan blijft het werkvolk geen baas, door dat de fabriekshere heeft bespoken de verschillende werkvrachten.

Toen ik ~~later~~ ^{lij} M. en W. naar dien gespannen toestand informeerde, ontblende de burgemeester, dat daarvan iets waar was; de werkhouders Bergmans en Versteens tapten echter uit een heel ander vaatje! de Heeren kregen er order elkaar haast ruzie over. — Bergmans haalde o. a. als bewijs voor wat hij beweerde, aan, dat hij deser daegen met den deken op straat hand gervandeld, en dat van de fabrieksarbeiders bespoken 5 en 25 jr niet het liende gedeelte hem geypraet had! Ze werden van de brotvoirs afgevoerd! De ouderen van daegen waren volgers hem nog goed; en de jongeren, die gekouwd waren en hinderen hadden, wvach tam, — gedrebt als ze waren onder de zorgen voor hun gezin! Heel wat hinderen, die de eerste H. Communie gedoran hadden, kwamen reeds in hetzelfde jaar niet meer naar de leering, ^{2e doolings} kwamen niet meer in de H. H. De Heeren waren het eveler over een, dat het getal de van hen, die hun Paschen niet meer hielden, betrekkelijk nog

Filburg.

Klein was, veel minder bijv. dan te Bosch. — Maar de geest van het jongere geslacht derzijde heeltmaal niet; en in de toekomst was daarvan veel miserie te voorzien; bij de laatste Statenverkiezing — zoó behoorde nog de wethouder Kerstens — waren in het stembureau, waaraan hij voorzitter was — 420 stemmen uitgebracht; daarvan rekden 301 stemmen uitgebracht op van hidsdank, niet omdat men van hidsdank zoo gaarne wilde gehoor zien, maar omdat de andere candidaat — v. Duijn — brach — de candidaat was der Roomsche kiesvereniging, in men de macht van die vereniging wilde fruniken; dat gezamenlijke optreden bewees, volgens Kerstens, dat de hervlieden vereenigd zijn, dat zij hergeuden zonder dat men het weet, dat zij georganiseerd zijn. —

Eigenlijk gezegde socialisten moeten er nog niet veel zijn; het danwoerder is Willems, een winkelier in sigaren in de Kraestraat; hij debiteert veel socialistische geschriften. —

Er was geen tijd om den pas in werking gesteldin septic kane lab biologische zuivering van afvalwater fabrieks water te zien; de inrichting staat er goed half van buiten Filburg. De belofte daarvoor later om te zullen terugkomen.

Alvrens te verbreken ging ik met N. en W. even Mevrouw Meetsaers bepraken; daar was ik te onthijten of te terugv. vraagd; ik had bedankt. — Meetsaers deed mij met met zijn rijtuig weer uitgeleide naar het station.

Den 29 April 1900 Ik kwam ik weer in Filburg. Het oud-archief is thans geordend; de ordening werd opgevraagd aan den heer van Visuliet uit Elidoburg; deze overhete er een officie aan en verdiende f 900 per jaar. —

Alle raadleden zitten thans voor zigen district; een werkman afsp. vaardigste, Meetsaers, meester knecht bij van Doorn; hij voldeet goed. —

Brandweer bitter slecht georganiseerd; op beprooving 1900 is f 300 uitgebracht, om het advies van een deskundige in te winnen bij van den commandant van de Amsterdamsche brandweer. —

Alles is thans aangekomen op de waterleiding. — ander water is er niet te krijgen; nochtan pompen bestaan niet. —

Den hoep op een tram van de Uirinaans: Allevarenbuis, Dienst, Oerschot, Best; de staat moet door Uirichat worden gegeven; Fil.

Filburg.

berg zal wel subsidie willen geven. — Van een elektrische tram te Filburg zal wel niets komen. —

Solifet is nog slecht; er zijn niet openaeg agenten, de menschen zijn niet berekend voor hun taak; op volgende beprooving zal gelot worden gevraagd voor uitbreiding personeel; — het bestaande personeel krijgt tegen voortlig op leiding in het politiebureau. —

Waterleiding veldact goed; de meeste arbeiders woningen zijn aangevuld; gemeente geandurde dezer oetofet ^{voor vijf jaren} 10% in de aanlegkosten van de waterleiding door de Slaevmoche straat; aanlegkosten f 2000. —

De finantien der gemeente zijn zoogezegd; de hoofdelijke omalay bedraagt in 1900 2 1/4% van het inkomen. — Om de bebouwde kom te bestaaten en te rialeeren is nog f 1.200.000 noodig; bouwdein komber jaarlijks + 250 arbeiderswoningen bij; de woonwachtelijke uitbreiding van de gasfabriek kost 5 ton; voor het Wilhelminakanaal moet het las en laadkorden zal y hou noodig zijn. —

De arbeiderwet wordt streng gehandhaafd; de drankwet wordt schromelijk overtreden. N. en W. maeten het hem spijh wat vergunningen intrekken om er den schrik wat in te brengen.

Zesdelplecht van het jonge volk gaat achteruit; in 1907 werden voor het eerst menschen, die hunne kerkelijke plichten niet meer waarnamen en geen Baschen hielden niet bepraken op geveij de aarde; dat heeft er den schrik wat ingebracht, en een beetje geholpen. — Maar er waren reeds gelukkige arbeidersbuurten, waar niemand meer is dondags naar de kerk ging. —

Wilhelminakanaal avanceert niet hard; ik kreeg den instrukt, dat men er niet meer zoo sterk naar verlangde, sinds men de waterleiding had, en de industrie daardoor steeds goed water kon krijgen. —

De hogere Meesterschool neemt ray al op; ± 100 leerlingen. — Industrie school (de oude weefschool) vult weinig deelneming; '99 vonds komen 32 arbeiders les nemen; — in Eroschede honderden arbeiders.

De ambachtschool gaat goed; ± 140 leerlingen, van wie 28 buiten Filburg, meestal uit Bosch. — Met den burgemeester en den wethouder Goyants een bezoek gebracht aan de ambachts school en de inderstiel school; deze laatste is verbouwd en goed ingericht; de ambachts school is nieuw, staat onder directie van Steinmann, mijn ouden leeraar in het leekenen te Eluisen. Ik nam en goeden instrukt mede. — Even nog een kopje thee gaan drinken bij Mevrouw Kraupp, en toen naar den trein. — De bediementen hand voor een rijtuig gezorgd; hij haalde mij van den trein en bracht mij weer naar het station.

Silburg.

Den 25 maart 1912 kwam ik weer in Silburg; ik kwam er onstreefs een uur aan; direct moest er gedejenerd worden. Ik had nl. een uitnodiging van B. en W. voor een dejeuner aangefromen. Daarna gaf ik audientie. — Ik hoop, dat de menschen van Lindhoben de plannen voor het Wilhelminakanaal niet in gevecht zullen brengen. — Men vraagt medewerking voor een verhoogde subsidie voor de industriële school. —

B. en W. haarden mij vervolgens het verbouwd Knaalduin, dat m. i. zeer doeltreffend en reijs veranderd is; vervolgens de gebouwen achter het Knaalduin = vroeger een oude school, bleussingericht tot armenkantoor, kantoor vanden gemeente ontvanger, politie bureau enz. enz. Alles was bepaald spaed in orde, en van de bestaande ruimte uitstekend partij getrokken.

Daarna red ik met den burgemeester naar de gasfabriek; daar vond ik den directeur van Hierloo, benevens de heeren Sallet, Diepen en nog 2 heeren = de bevolken raads commissie; de heeren lieten mij de grotendeels vernieuwde fabriek van binnen tot onder zien; daarna gingen we naar de elektrische centrale; ook deze werd in oogenschouw genomen. Alles zag er uitstekend uit; men hoopd sterk, dat ook de provincie zal aansluiten.

Ten gevolge van het dejeuner liep mijn dag vrijwel in de war; begon mijn audientie een uur te laat, en hadden de heeren aan de gasfabriek ook een uur op ons zitten wachten; groote lui loken zich wachten!

Den 20 augustus 1914 kwam ik weer in de gemeente. Ontrent de gemeente bedrijven deelden B. en W. mede, dat gasfabriek en elektriciteitsfabriek byzonder goed gaan; in 1916 werd f 123.000 + f 64.000 winst gemaakt: een ton meer dan de beprooving.

De waterleiding is geen gemeentelijk bedrijf; de aanleg was zeer kostbaar; eerst sinds twee jaar wordt meer dan 5% dividend uitgeteerd, en krijgt de gemeente volgens de concessie voorwaarden gratis water. Andere woorden heeft de gemeente als noodzakelijk er niet van.

Volgens B. en W. is de gemeente reiniging byzonder

~~Zie verder achter in dit boek~~

Silburg.

Byzonder spoed in orde, men onderwindt echter mogelijke, den om aan haver voor de bespanning der veulniskarren te komen. Daardoor zijn, hoewel de straatmest ook veel duurder is, de financiële resultaten niet schitterend.

Het rioolstelsel deeft niet; door de uitbreiding van de stad is het afvoervermogen van de hoofdraden niet voldoende; een plan voor een geheel nieuw stelsel is in studie.

Wat de brandweer heeft men slechts de waterleiding; B. en W. meenen, dat daarmee voldoende kan worden volstaan.

De politie is goed; er is voldoende personeel; de agenten hebben dagelijks 8 uur dienst.

Hoewel men meent, dat Silburg ^{groot} geen direct belang heeft bij de locaalspoorweg plannen van Mr. Smits, interesseert men zich er toch voor, en is men bereid Silburg's aandeel in de kosten — voor de gemeente ± 6 ton — te dragen; maar dan moet niet alleen de lijn Leerpolderberg - Oosterhout - Dongen - Silburg gebouwd worden, maar moet vooral de lijn Maergestel - Oirschot - Oostelbeers - Windelre - Lindhoben tot stand komen.

De beschiel - metaal - schoenen - en sigaren industrie, de confectie bedrijven en de grasfiers hebben in de laatste jaren buiten gewand winsten gemaakt. — Door dat er geen grondstoffen en geen stekken te krijgen zijn, zijn de vooruitzichten voor de naaste toekomst bevestig. — B. en W. gaan met groote zorg den aankomenden winter te gemoet: geen licht, geen brandstoffen, geen grondstoffen, geen werk, geen verdiensten voor den werkmans en weinig eten; zij zijn nu reeds met het steun Comité aan het overleggen, hoe dan de moeilijkheden het hoofd te bieden; men tracht tot een regeling te komen, waarmede de werkloze 3/4 van zijn loon zal houden, te betalen door patroon, steun Comité en gemeente.

De arbeidsbeurs gaat goed; men is bij de intercommunale arbeids bemiddeling aangestaten; de patroons hebben er meer gebruik van te maken.

Binnen zeer korten tijd zal men komen tot een oplossing van de veulwater quaestie, door aankoop (ouder)

Silberg

gening) van ± 200 hl. A. beide en andere gronden opflagen
dekkel het Strappisten klooster onder Berkel. Door drainage
hoopt men daar 12000 l³ mil water per 24 uur te kunnen
reunigen.

Men treest zeer, dat men nog eenigen tijd zal moeten wacht-
ten, alvorens de voordeelen van het Wilhelmina kanaal
te kunnen plukken. Door de tijdsomstandigheden is er
geen iper te krijgen, benoedigd voor de breedte voor de spoor-
wegbreiding.

Silberg stadt in de naaste toekomst voor groote uitgaven
een nieuw rioolstelsel

een abattoir

de lokaal spoorweg plannen

de oplossing van de huilwater quaestie
enz. enz.

zullen finantieel zware offers vragen; gelukkig, dat er
doorel winsten gemaakt zijn, en daardoor de draagkracht
zoo veel afgevoert is.

Er zijn in den Raad thans vijf werklieden; van
Rijperij en van Rijn zijn hun voormannen. Zij bestu-
deren de stadt in lederen een opbouwende kritiek.

Zoodra we evenredige vertegenwoordiging krijgen, zal
de eerste socialist mede zijn intrede in den Raad doen.

Er is nog veel gelaaf onder de menschen: als er kerk
is, loopen ze naar de kerk; maar daarna loopen ze
even hard naar de bioscopen, af naar de herbergen,
waar dansmuziek is.

Den 6^{den} Mei 1921 bezoekt ik Silberg en Lipze.

De Gemeenteraad bestaat uit 31 leden; van deze
zijn 7 socialist, 1 vrijzinnig democraat, terwijl
23 behoren tot de N. C. Staatspartij; van deze 23 zijn
7 arbeiders, of speciaal vertegenwoordigers van arbeiders.

De woningnood is groot; op 1 Januari waren er
400 woningen gebouwd; er kwamen toen nog 1400
woningen te kort; daarvan waren er 800 aanbested.
Bereudien is er Rijks subsidie gevergd voor den
bouw van 100 arbeiders woningen en 30 middelen.

Silberg

stands weningen.

Door de malaise in de industrie worden de finantien van de
gemeente zorgwelkend; hoofd omslag was 2 1/2 tot 5; wordt
nu 3 1/2 tot 4 1/2. — Bovendien staat gemeente voor groote
uitgaven, er moet een abattoir komen (6 ton); een zieken-
huis; een haven, een gebouw voor de bank van leening;
het raadhuis is veel te klein, voor parkaanleg moet ge-
zorgd. — Ziekte is op het moment de merkloos-
heid: 1260 zijn geheel werkloos, 2000 gedeeltelijk. In de
naaste toekomst zullen deze getallen zeer sterk toe-
nemen, wanneer niet zeer binnenkort een algemeene
ommekeer plaats heeft, waarop niet het minste uit-
zicht schijnt te bestaan.

De geest van de menschen is goed, de verhouding
herschepende werknemer en werkgever ook. — Er zullen
100 leden van den Bestuurders bond zijn; met de
bijloopers mede kunnen de socialisten het hebben
hoogste 2000 man brengen.

Over het algemeen zijn de industrieelen nog voldoende
kapitaalkrachtig; de meesten zijn echter hun oer-
loopwinst kwijt; zij breidden hunne fabrieken uit;
ze leefden veel te groot; ze dabbelden veel aan de beurs,
terwijl ze vooral door hunne groote magazijnen voor-
rader enorme verliezen leden. — Dit laatste geldt
ook voor de grassiers; dese zitten met volle pakhuizen
onverkoopbaar, niets waardig goed. —

De arbeidsbeurs werd gereorganiseerd; er kwam
een bekwame geschikte directeur; thans werkt
de beurs bepaald gunstig.

De huilwater quaestie is nog steeds niet opge-
lost; Duitsche ingenieurs hebben een nieuw pro-
cedé tot reivering uitgevonden. Als dat werke-
lijk aan de veruulking zou beantwoorden, dan
is Silberg uit den nood. — Anders moet de drai-
nagelheid brengen; aan de Witsie zijn 15 hl. t.
geotraineed en zijn 16 hl. t. blaaswiel; dat
werkt zeer gunstig. — Maar aan de zijde van
laergerstel houdt van den Berghe Krabbenboom

Silberg

Silburg

de drainage tegen.

Voor licht (dichtheid) laat gemeente o. 50 per
K.W.U. betalen; voor gas fo. 12 de ll³. Dit laatste
bedrag wordt binnenkort fo. 10.

De waterleiding is nog een particuliere ondernem-
ming; zij moet in 1946 door gemeente worden overge-
nomen; ze kan bestaan, maar maakt geen schit-
terende zaken.

Gemeente reiniging zal binnenkort een eigen bespen-
ning krijgen; dat er voor zouden of spaarden zijn.

Vid. leerling deugt niet zeer; heeft geen voldoende
capaciteit. Een belvaam ingenieur maakte een
nieuw plan voor heel gemeente; hij werkte daaraan
ruim anderhalf jaar. — Dat nieuwe plan wordt
thans bij gedeelten uitgeroerd.

De politie is goed; een goed corps menschen; goed
betaald; 45 uur dienst per week!

Op alle 11 arrondissementen de eerste twee motorspui-
ten: geleerd door de la Haye te Barisp. Tot nu
toe had men het met de waterleiding gedaan, maar
die had niet voldoende druk. Ook de bediening
van deze twee spuiten wordt thans het persoonlijk
proefend. Ze brengen een zware waterstraal
40 ll. hoog!

Ziek is jammer, dat door het betreffende Staten
besluit de locaalspoorweg plannen voorloopig
van de baan zijn. Het spoorwegstation is te
klein; daar konden de treinen niet aankomen af
van daar vertrekken. — Er is nu quaestie, dat
het station zal verplaatst worden ^{naar} buiten de gemeen-
te aan de Westzijde; kosten 10 tot 11 millioen.

Bij die plannen was aanvankelijk ook met
de locaalspoorweg plannen rekening gehouden,
dat vervalt nu!

Den 7^{den} Augustus 1925 kwam ik weer in
Silburg. In hiertal blijft de gemeente sterk
vooruitgaan; de zaken gaan er bitter slecht.

Silburg

Van de 33 Raadsleden zijn er 20 N.P. Staatspartij, 9 N.K. volks-
partij richting links, 1 vrijinnig democraat, 3 socialist.

4 zijn groot werklozen, 1 8 beltoeren tot den middenstand, 9
zijn arbeider, 2 boer. — 29 Raadsleden zijn N.P.

De industrie gaat heel slecht, vooral de textiel, door de af-
komst van de kruustijde fabrieken en door dat België ge-
sloten is. — De voordankste zaken met van metaalindus-
trie (de Brees enz) zijn geliquideerd. — In de sigar-
renindustrie hielden 4/5 der fabrieken op te bestaan.

De schoen- en de metaalindustrie kampen fabrieken
gaan vrij goed; ook de houtindustrie gaat goed. —
Alles samen genomen is de toestand sinds
1914 nooit zoo beraerd geweest als thans; er zijn nu
1600 werklozen; 200' en hoog cijfer werd nog nooit
bereikt.

De finanties van gemeente zijn slecht; het belastbaar
inkomen daalde tot 22.000.000. — De plaatselijke inkom-
sten belasting loopt van 3.33 tot 13.66%.

Dividend der banken belasting brengt zoo goed als
niets op. — Distributie schulde heeft Silburg nooit
gehad; destijds ging alles buitengewoon goed, en kon
de hele distributie buitengewoon blaad worden.

De looper ondernemings wet 1920 kost aan gemeente
jaarlijks 4 ton; er zijn 17 parochies met te samen
45 byzonderere scholen, verdeeld over 41 gebouwen.

De gemiddelde loonen der textielarbeiders zijn
met 30% achteruitgegaan; die van de andere ar-
beiders van 15 tot 20%. — Zoogenaamde pau-
pers komen in Silburg niet voor; maar er wordt
hier en daar wel armoede geleden. — De men-
teit van de menschen blijft goed; verhanding
bespelen werklozen en werklozen laat niet
te overschen over. —

Drankmisbruik bijna niet. Tijdens de kermissen
wordt er niet getapt. Thans zijn krochten politie
verordening alle herbergen gesloten; van dat
gevoel verbleet burgemeester onthefving, op voor-
waarde dat er geen sterke drank getapt wordt.

Silburg.

Doop de herbergier loek, dan trekt de beiroemeester de bultheffing in, de kraeg wordt gesloten, en er komt een politieagent voor de deur, om te zorgen, dat er niemand binnen komt.

Volgens B. en W. heeft de gezondheids Commissie geen reden van bestaan meer; werkt de waren keukingsdienst bijzonder goed (men hoort onder den Bosch), en werkt de openentlijke afvalafvoeringsdienst bijzonder nuttig. In September aans. wordt het koolhuis in gebruik genomen, en is daarmee het nieuwe labattoir geheel op de plaats in orde.

Het nieuwe ziekenhuis, 150 bedden, gemeente betaalt jaarlijks ± f 20.000, zal over 4 jaren in gebruik zijn.

Groote behoefte aan een nieuw Raadhuis; men haapt in de omzetting van het tegenwoordige op den duur voldoende terrein te kunnen aanleggen, om een nieuw Raadhuis te kunnen stichten, en tevens de bestaande markt te kunnen vergroten.

De scheepvaart op het Wilhelmina Kanaal ontwikkelt zich in een minder snel tempo, dan men verwacht had; van de aam, en van de haven wordt door de schippers weinig gebruik gemaakt; zij blijven liever langs de wal in het kanaal.

Stonds de lastauto's in gebruik kwamen, doet het er van de industrie weinig toe, of de aam, of of de vaeren waren 1 H. d. weder of minder ver vervoerd moeten worden. Hier en haven hebben aan gemeente veel geld gekost; maesten ze nog gebouwd worden, dan kunnen ze er niet meer.

De vuilwaterprobleem is nu gelukkig hare oplossing; men gaat een praef nemen die aan de gemeente f 30.000 zal kosten. Om uit het vuil water de vetbestanddeelen uit te halen en te verwijderen; wanneer die praef slaagt, dan zou de gemeente daarmee jaarlijks f 100.000 netto verdienen.